

01
02
03
04
05
06
07
08
09
10
11
12

RAZISKAVA JAVNEGA MNENJA O TVEGANJIH, POVEZANIH Z NANOTEHNOLOGIJO, O VARNOSTI HRANE IN PREPOZNAVOSTI EVROPSKE AGENCIJE ZA VARNOST HRANE (EFSA) V SLOVENIJI

junij 2011

KAZALO

1 PREGLED GLAVNIH UGOTOVITEV	5
2 METODOLOŠKI UVOD.....	8
3 PREGLED REZULTATOV	9
3.1 DEMOGRAFSKE STATISTIKE	9
3.1.1 Spol	9
3.1.2 Starost.....	9
3.1.3 Izobrazba.....	10
3.1.4 Velikost naselja	10
3.2 VSEBINSKE STATISTIKE	11
3.2.1 Seznanjenost z nanotehnologijo	11
3.2.2 Pripravljenost za nakup izdelkov, izdelanih z nanotehnologijo	13
3.2.3 Pripravljenost za nakup živil z nanosestavinami.....	15
3.2.5 Ocene prednosti in tveganj uporabe nanotehnologije	20
3.2.6 Gensko spremenjena hrana	22
3.2.7 Hrana z nanosestavinami.....	25
3.2.8 Kloniranje živali za prehranske izdelke	27
3.2.9 Stopnje zaskrbljenosti glede varnosti hrane	29
3.2.10 Poznavanje Evropske agencije za varnost hrane.....	33
3.2.11 Zaupanje v vire informacij	35
3.2.12 Prispevek k varstvu in obveščenosti potrošnikov	38
4 VPRAŠALNIK.....	40

Čas izvedbe:
20.—24. 6. 2011

Naročnik:
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – informacijska točka EFSA
Evropska agencija za varnost hrane

Izvajalec:
Parsifal SC d.o.o.
strateške komunikacije

Populacija:
Polnoletni prebivalci Slovenije

Okvir vzorčenja:
telefonski imenik

Metoda izvedbe:
telefonska anketa
(80 % stacionarni telefon,
20 % prenosni telefon)

Realizirani vzorec (n):
710

Reprezentativnost:
Zagotovljena prek večstopenjskega slučajnega vzorčenja
s stratifikacijo po statističnih regijah in poststratifikacije
(obtežitev po spolu, starosti, vrsti naselja in stopnji izobrazbe)
Vir podatkov za obtežitev: SURS, Popis 2002

1 PREGLED GLAVNIH UGOTOVITEV

- Seznanjenost z nanotehnologijo je zelo skromna, saj jo pozna komaj 12 odstotkov ljudi, kar dve tretjini vprašanih pa zanjo nista še nikoli slišali.
- Ugotovimo lahko, da pripravljenost na uporabo nanotehnologije upada z intenzivnostjo in neposrednostjo stika med tehnologijo in človekovim telesom. Tako je pripravljenost na uporabo nanotehnologije v naši okolini (premazi, barve, laki) kar 59-odstotna. Pri oblačilih, ki imajo stik z našim telesom, so anketiranci razdeljeni na pol z le rahlo večino, ki bi nanotehnologijo uporabljala. Pri kozmetiki, ki se nanaša na telo, je zavračanje uporabe že dvotretjinsko, pri živilih – torej pri snoveh, ki jih vnašamo v organizem – pa je zavračanje kar tričetrtinsko.
- Kot ključni dejavnik pri kupovanju živil z nanoestavinami se izkaže informiranost o prednostih in tveganjih. Dobri dve tretjini bi se namreč v primeru, da bi imeli ustrezne informacije o tem, lahko odločili za nakup živil z nanoestavinami. Prav negotovost, ki izhaja iz nepoznavanja, na katerega sicer zelo jasno kažejo tudi druga vprašanja v naši raziskavi, je ključna ovira pri uporabi živil z nanoestavinami. Nižja cena, boljši okus in daljši rok trajanja večine namreč ne prepričajo. Tako bi komaj dobra tretjina kupila živilo z nanoestavinami le zaradi boljšega okusa, 30 odstotkov zaradi nižje cene in le slaba četrtina zaradi daljšega roka trajanja.
- Po pričakovanju se skoraj vsi (95 odstotkov), ki so že kdaj vsaj slišali za nanotehnologijo, strinjajo, da morajo biti nanoživila in nanoestavine v živilih posebej označene. To se zelo očitno ujema s prej omenjenim opažanjem o želji ljudi po čim večji seznanjenosti s tovrstnimi živili, njihovimi prednostmi in tveganji.

- Med tistimi, ki so za nanotehnologijo že kdaj slišali, prevladuje določena zaskrbljenost glede razmerja med prednostmi in tveganji. Tako jih skoraj polovica meni, da so prednosti manjše ali celo bistveno manjše od tveganj, le 36 odstotkov pa trdi, da so prednosti večje ali bistveno večje od tveganj. Nanotehnologijo torej sprembla kar zaznavna stopnja nezaupanja.
- Naši rezultati kažejo na prevladajoče negativen odnos do gensko spremenjene hrane, saj kar 63 odstotkov od vseh naših anketirancev meni, da gensko spremenjena hrana ne predstavlja možnosti za razvoj novih in boljših živilskih izdelkov; 77,5 odstotka vidi v njej tveganje za zdravje ljudi, za skoraj dve tretjini pa je etično nesprejemljiva.
- Zavračanje hrane, ki vsebuje nanosestavine, je manj izrazito kakor zavračanje gensko spremenjene hrane, zato pa bistveno večji deleži neopredeljenih odgovorov kažejo na nizko stopnjo seznanjenosti.
- Kloniranje živali za prehranske izdelke velja med vsemi obravnavanimi praksami za najmanj sprejemljivo. Skoraj 80 odstotkov anketiranih se ne strinja z mnenjem, da kloniranje predstavlja možnost za razvoj novih in boljših živilskih izdelkov, toliko jih tudi meni, da predstavlja kloniranje tveganje za zdravje ljudi. Kar 86 odstotkov jih meni, da kloniranje živali za prehranske izdelke ni etično sprejemljivo.
- Zaskrbljenost je največja zaradi kloniranja (zelo zaskrbljenih je 72,6 odstotkov) in ostankov pesticidov (72 odstotkov). Sledijo gensko spremenjena hrana (60,5 odstotka), barvila, konzervansi in ojačevalci okusa (55,5 odstotka) ter svežost in kakovost hrane (47 odstotkov). Nanosestavine v hrani predstavljajo v tej kombinaciji še najmanjši vir zaskrbljenosti z 42,8 odstotka zelo in 30,2 odstotka kar zaskrbljenih. Ponovno pa visoki deleži neopredeljenih odgovorov (17,1 odstotka) kažejo na relativno najslabšo seznanjenost s tem področjem.

- Poznavanje Evropske agencije za varnost hrane je precej skromno. Pozna jo po lastni izjavi le 13 odstotkov anketirancev, nadaljnjih 37 odstotkov pa je zanjo vsaj kdaj slišalo. Preostala polovica ni zanjo še nikoli slišala. Delovanje agencije je tako očitno v slovenski javnosti vse premalo opazno, kaj šele odmevno.
- Največ zaupanja pri razširjanju informacij o varnosti hrane in možnih tveganjih uživajo znanstveniki. Naslednji so Evropska agencija za varnost hrane, potrošniške organizacije in mediji. Najmanj zaupanja uživajo ministrstva in inšpekcije ter živilska industrija.
- K varstvu in obveščenosti slovenskih potrošnikov o varnosti živil po prevladujočem mnenju najbolj prispevajo aktivnosti nevladnih organizacij. Naslednji sta Evropska unija s svojo zakonodajo in Evropska agencija za varnost hrane. Ponovno se na zadnje mesto umešča delo slovenskih ministrstev in inšpekcij. Menimo, da gre pri tem bolj za odraz splošnega družbenega in političnega vzdušja kakor pa za konkretnе težave slovenskih državnih organov.

2 METODOLOŠKI UVOD

Pričujoča raziskava je kvantitativnega tipa, zbiranje podatkov zanjo pa temelji na telefonskem anketiranju, ki je avtomatizirano po načelih CATI (*Computer Aided Telephone Interviews*). Intervjuje prek telefona izvajajo usposobljeni anketarji. Po dogovoru med naročnikom in izvajalcem je vprašalnik standardiziran in vključuje izključno zaprta vprašanja, to je vprašanja, pri katerih so vsi možni odgovori predvideni vnaprej.

Vzorčna baza je izbrana po metodi stratificiranega slučajnega vzorčenja iz elektronske različice telefonskega imenika, tako da se vzorec sestavi iz regionalnih podvzorcev, s čimer se zagotovi sorazmerna zastopanost vseh slovenskih regij.

Zaradi nesorazmerij med strukturo telefonskih naročnikov in strukturo uporabljenega vzorca na eni strani ter dejansko strukturo slovenske populacije na drugi strani, je uporabljeni vzorec naknadno poststratificiran oziroma obtežen po metodi »grabljenja« (*raking*), tako da se zagotovi usklajenost demografske strukture vzorca po spolu, stopnji izobrazbe, starosti in vrsti naselja glede na popis prebivalstva iz leta 2002. Teža (ponder) posamičnih enot (anketirancev), ki po tej metodi presega 3,65, se zmanjša na 3,65. Vsi rezultati, predstavljeni v poročilu, tako pri demografskih kot pri vsebinskih statistikah, so že izraz obtežitve po opisani metodi.

Vzorec je sestavljen tako, da je reprezentativen za celotno slovensko populacijo in omogoča statistično zanesljivo sklepanje na tej podlagi.

3 PREGLED REZULTATOV

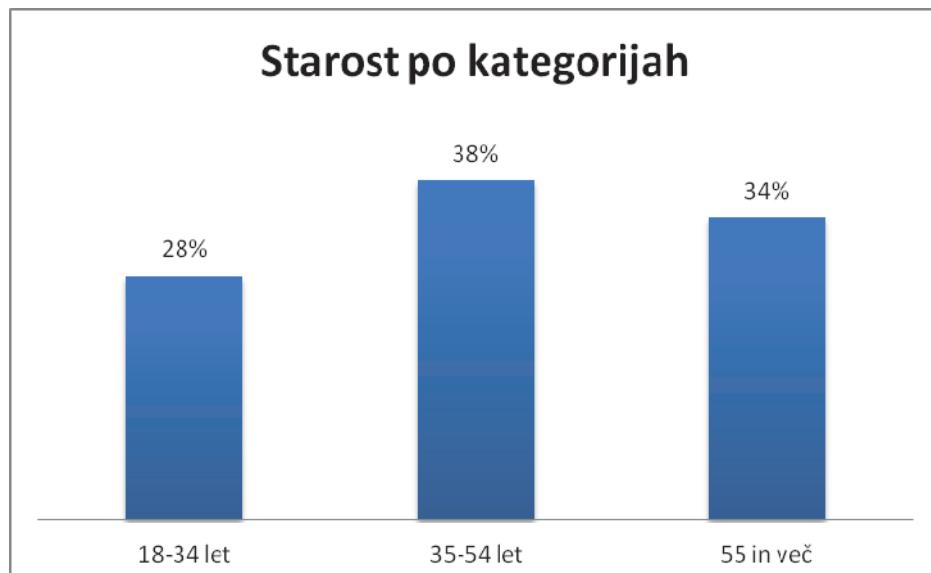
3.1 DEMOGRAFSKE STATISTIKE

Z demografskega vidika je na podlagi obtežitve po spolu, vrsti naselja, stopnji izobrazbe in starosti zagotovljena zadovoljiva usklajenost z lastnostmi populacije. Kot ciljni podatki o populaciji so upoštevani podatki iz popisa 2002 po SURS.

3.1.1 Spol

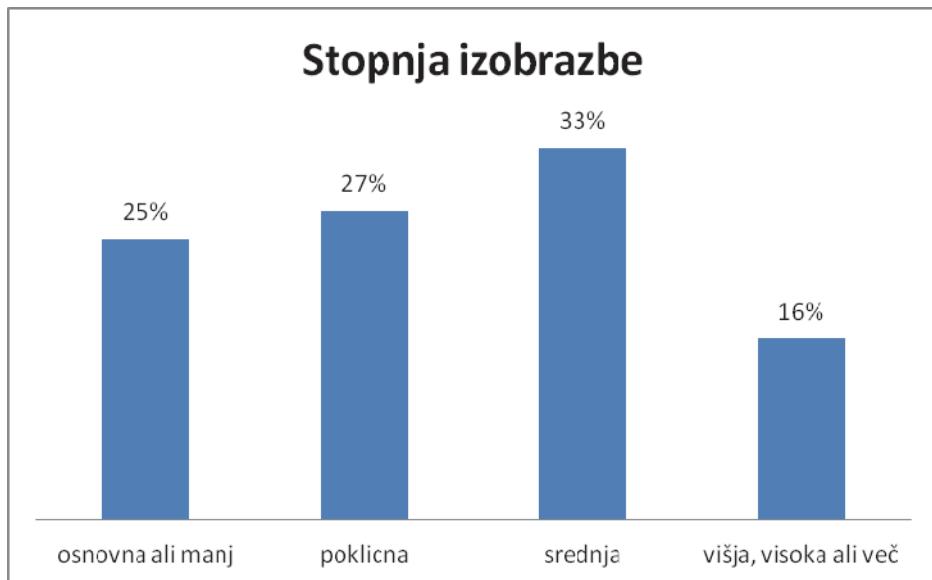
Vzorec vsebuje 52 % žensk in 48 % moških.

3.1.2 Starost

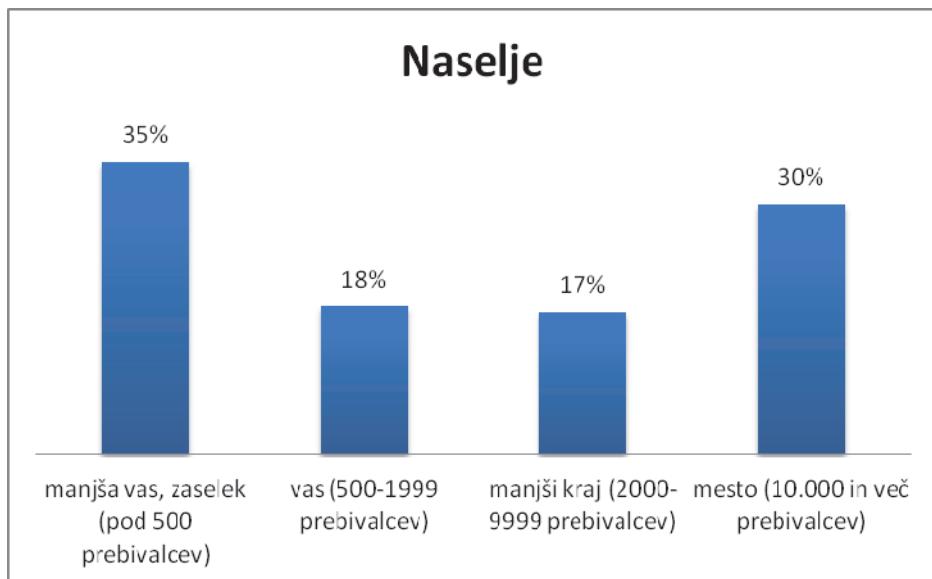

Povprečna starost anketirancev je 47 let, s standardnim odklonom 17 let. Najmanjša starost je 18, največja pa 88 let.

3.1.3 Izobrazba

3.1.4 Velikost naselja

3.2 VSEBINSKE STATISTIKE

3.2.1 Seznanjenost z nanotehnologijo

Seznanjenost z nanotehnologijo je zelo skromna, saj jo pozna komaj 12 odstotkov ljudi, kar dve tretjini pa zanjo nista še nikoli slišali.

Seznanjenost je po lastnih izjavah večja med moškimi, bolj izobraženimi, mlajšimi in prebivalci mest in večjih krajev.

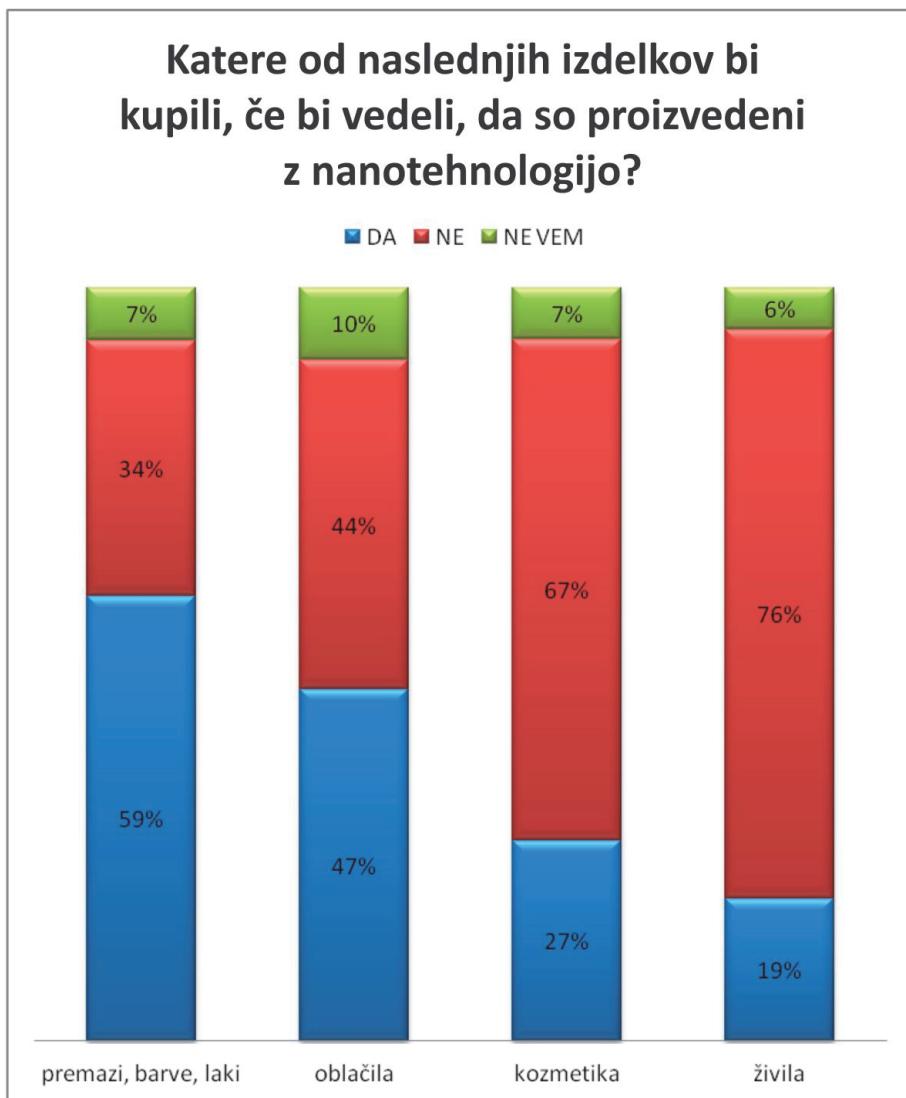
Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

		Ali ste že slišali za nanotehnologijo, vam je področje nanotehnologije poznano?		
		Da, poznam	Sem že slišal/-a, a ne poznam	Ne poznam, nikoli še nisem slišal/-a
		N/ %	N/ %	N/ %
spol *	M	16,0	23,0	61,0
	Ž	8,5	21,7	69,9
stopnja izobrazbe *	osnovna ali manj	1,4	20,0	78,6
	poklicna	11,4	15,4	73,3
	srednja	13,7	25,9	60,4
	višja, visoka ali več	27,5	32,2	40,4
starost po kategorijah *	18—34 let	18,2	28,3	53,5
	35—54 let	12,3	25,1	62,7
	55 in več	6,9	15,3	77,9
naselje *	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	8,9	17,7	73,5
	vas (500—1999 prebivalcev)	11,2	21,8	67,0
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	14,5	21,2	64,3
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	15,0	28,6	56,4

* Povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

** Povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

3.2.2 Pripravljenost za nakup izdelkov, izdelanih z nanotehnologijo

Naslednja vprašanja smo tako zastavili le tistim, ki so po lastni trditvi vsaj že kdaj slišali za nanotehnologijo, saj odgovori pri drugih ne bi bili smiseln. Najprej smo povprašali, katere izdelke bi posameznik kupil, če bi ob tem vedel, da so narejeni z nanotehnologijo.

Ugotovimo lahko, da pripravljenost za nakup izdelkov, izdelanih z nanotehnologijo, upada z intenzivnostjo in neposrednostjo stika med tehnologijo in človekovim telesom. Tako je pripravljenost na uporabo nanotehnologije v naši okolini (premazi, barve, laki) kar 59-odstotna. Pri oblačilih, ki imajo stik z našim telesom, so anketiranci razdeljeni na pol z le rahlo večino, ki bi nanotehnologijo uporabljala. Pri kozmetiki, ki se nanaša na telo, je zavračanje uporabe že dvotrejinsko, pri živilih – torej pri snoveh, ki jih vnašamo v organizem – pa je zavračanje kar tričetrtinsko.

Prva statistično pomembna razlika, ki jo zaznamo glede na spol, je, da se ženske do teh vprašanj težje opredeljujejo kot moški. Druga razlika pa je, da so moški v večji meri kakor ženske pripravljeni na uporabo nanotehnologije v barvah, premazih, lakih in oblačilih, manj kakor ženske pa pri kozmetiki in živilih. Odnos moških do nanotehnologije je torej bolj raznolik kakor odnos žensk.

Statistično dokazljivih razlik glede na stopnjo izobrazbe, starost in velikost naselja nismo zaznali.

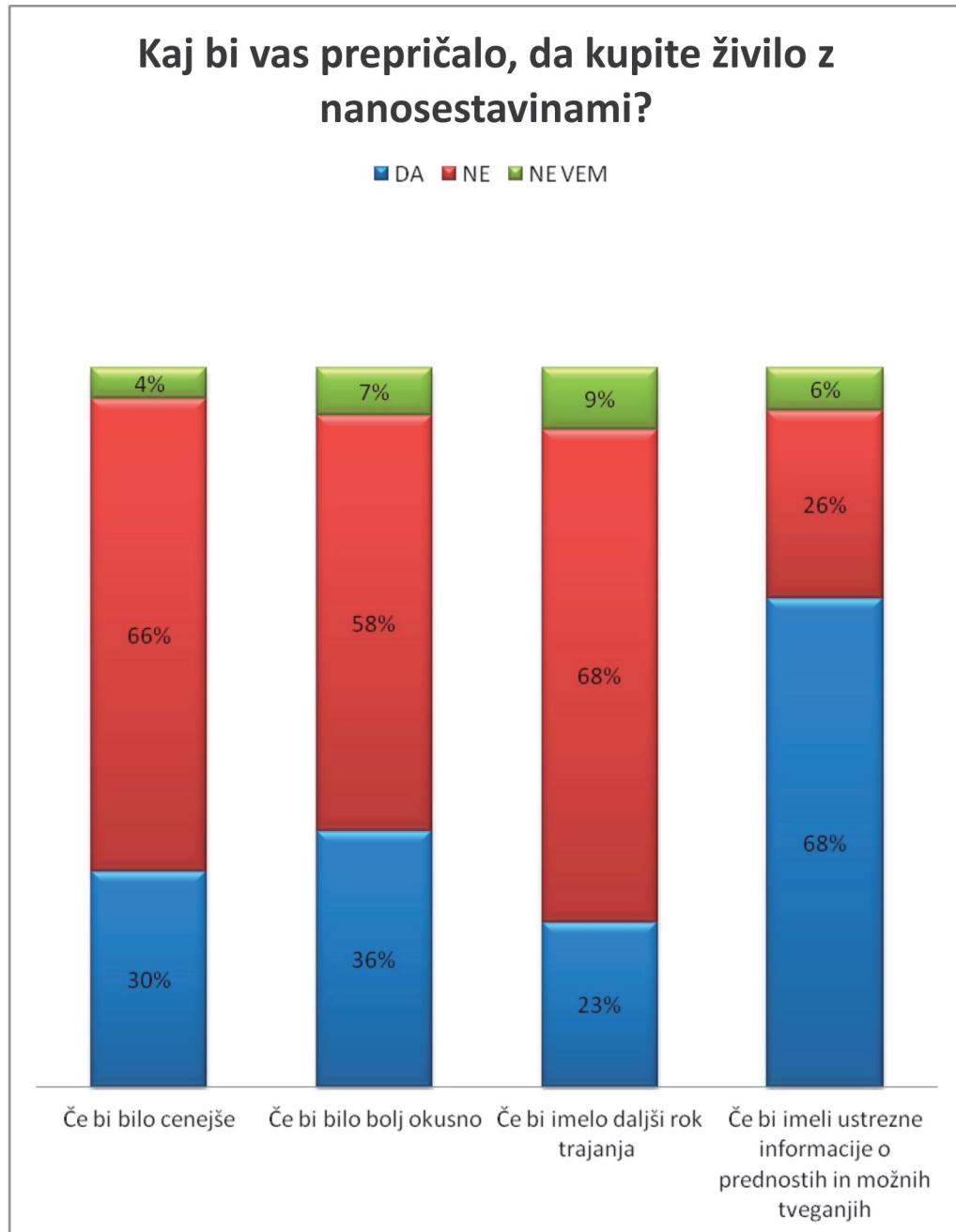
Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

Katere od naslednjih izdelkov bi kupili, če bi vedeli, da so proizvedeni z nanotehnologijo?													
		premazi, barve, laki			oblačila			kozmetika			živila		
		DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol *	M	64,4	34,7	0,8	50,5	45,2	4,4	26,2	70,4	3,4	13,5	82,6	3,9
	Ž	52,6	33,1	14,3	42,0	42,1	15,9	27,0	62,0	11,0	25,3	67,0	7,6
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj poklicna	33,1	47,0	19,9	43,0	47,0	9,9	28,5	61,6	9,9	28,5	61,6	9,9
	srednja	40,2	54,0	5,8	41,7	42,2	16,1	27,3	66,9	5,8	13,0	87,0	0,0
	višja, visoka ali več	68,5	26,7	4,8	51,0	41,6	7,4	27,5	67,1	5,4	20,5	72,4	7,0
		74,8	21,6	3,7	46,4	46,1	7,5	23,6	68,3	8,1	15,9	78,6	5,5
starost po kategorijah	18–34 let	59,3	33,0	7,7	55,9	39,7	4,4	28,8	65,4	5,9	15,4	77,2	7,4
	35–54 let	58,9	32,7	8,4	43,3	42,3	14,4	30,6	60,2	9,2	18,7	75,4	5,8
	55 in več	59,1	38,8	2,1	35,9	54,3	9,7	15,6	80,0	4,4	25,5	72,3	2,2
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	59,3	37,6	3,2	43,8	49,3	7,0	27,5	68,5	4,0	22,2	72,5	5,2
	vas (500—1999 prebivalcev)	53,5	43,5	2,9	43,1	49,9	7,0	23,2	74,6	2,2	17,3	78,0	4,7
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	50,3	31,0	18,6	53,5	26,9	19,6	32,2	58,8	9,0	16,4	81,9	1,7
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	65,5	28,5	6,0	47,0	45,0	8,0	24,7	65,2	10,0	18,5	73,5	8,1

* **in podarjena poševna pisava:** povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata
Poševna pisava: povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

3.2.3 Pripravljenost za nakup živil z nanosestavinami

Osebe, ki so vsaj slišale za nanotehnologijo, so bile nato vprašane o možnih razlogih, ki bi jih spodbudili h kupovanju živil z nanosestavinami.

Kot ključni dejavnik se pri tem izkaže informiranost o prednostih in tveganjih. Dobri dve tretjini bi se namreč v primeru, da bi imeli ustrezne informacije o tem, morda odločili za nakup živil z nanosestavinami. Prav negotovost, ki izhaja iz nepoznavanja, na katerega sicer zelo jasno kažejo tudi druga vprašanja v naši raziskavi, je tako ključna ovira pri uporabi živil, ki vključujejo nanosestavine.

Nižja cena, boljši okus in daljši rok trajanja večine namreč ne prepričajo. Tako bi dobra tretjina kupila živilo z nanoestavinami le zaradi boljšega okusa, 30 odstotkov zaradi nižje cene in le slaba četrtnina zaradi daljšega roka trajanja.

Nižja cena in boljši okus bi v nekoliko večji meri, a še vedno manjšinsko, prepričali ženske kakor moške. Daljši rok trajanja bi v večji meri prepričal le tiste z osnovnošolsko izobrazbo ali brez izobrazbe. Ustrezna seznanjenost s prednostmi in tveganji bi v največji meri k nakupu prepričala mlajše osebe.

Drugih statistično dokazljivih povezav nismo zaznali.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

Kaj bi vas prepričalo v nakup živil z nanoestavinami?													
		Če bi bilo cenejše			Če bi bilo bolj okusno			Če bi imelo daljši rok trajanja			Če bi imeli ustreerne informacije o prednostih in možnih tveganjih		
		DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	25,	72,0	2,4	33,4	64,2	2,3	22,3	72,4	5,3	71,1	26,3	2,7
	Ž	35,1	58,2	6,7	38,1	50,1	11,8	23,7	63,8	12,5	64,4	25,7	10,0
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	46,5	43,6	9,9	45,7	34,4	19,9	36,6	33,7	29,8	52,3	27,8	19,9
	poklicna	37,7	62,3	0,0	37,8	62,2	0,0	13,0	80,1	7,0	62,4	34,3	3,2
	srednja	27,2	68,4	4,3	35,6	59,2	5,2	25,5	70,5	4,1	76,2	19,5	4,3
	višja, visoka ali več	18,7	76,7	4,6	28,1	65,4	6,5	19,6	76,2	4,3	69,7	27,6	2,8
starost po kategorijah	18–34 let	41,6	57,0	1,4	40,6	56,9	2,5	24,2	70,8	5,0	78,5	20,6	0,9
	35–54 let	27,2	68,2	4,6	31,2	60,6	8,2	24,1	64,8	11,0	65,4	27,2	7,3
	55 in več	16,1	74,8	9,1	35,0	54,0	11,0	17,9	71,8	10,2	56,5	31,3	12,2
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	36,4	61,1	2,5	47,3	49,2	3,6	22,8	69,4	7,8	65,2	28,6	6,1
	vas (500–1999 prebivalcev)	18,1	79,5	2,4	28,8	69,9	1,2	17,0	74,7	8,3	72,5	26,8	0,8
	manjši kraj (2000–9999 prebivalcev)	45,8	52,3	1,9	26,5	68,3	5,2	33,3	65,0	1,7	66,2	29,2	4,6
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	23,3	68,9	7,7	34,5	53,4	12,1	20,8	66,6	12,5	68,8	22,3	8,9

Poudarjena poševna pisava: povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata
Poševna pisava: povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

Nadalje lahko ugotovimo, da je pripravljenost za nakup živil z nanosestavinami vendarle nekoliko večja kakor to velja za gensko spremenjena živila, kakor je pokazala raziskava IVŽ RS (povzeto po Kirinčič in Tivadar, 2004). Primerjava je razvidna iz spodnjega grafikona.

3.2.4 Posebne označbe za nanoživila

Se strinjate, da morajo biti nanoživila in nanosestavine v živilih posebej označene?

NE NE VEM

4% 1%

DA

95%

Po pričakovanju se skoraj vsi (95 odstotkov), ki so že kdaj vsaj slišali za nanotehnologijo, strinjajo, da morajo biti nanoživila in sestavine v nanoživilih posebej označene. To se zelo očitno ujema s prej omenjenim opažanjem o želji ljudi po čim večji seznanjenosti s tovrstnimi živili, njihovimi prednostmi in tveganji.

Odgovor na to vprašanje ni statistično dokazljivo odvisen od spola, izobrazbe, vrste naselja in starosti.

Delež je enak deležu, ki zahteva posebno označbo gensko spremenjenih živil po raziskavi IVZ iz leta 2004 (povzeto po Kirinčič in Tivadar).

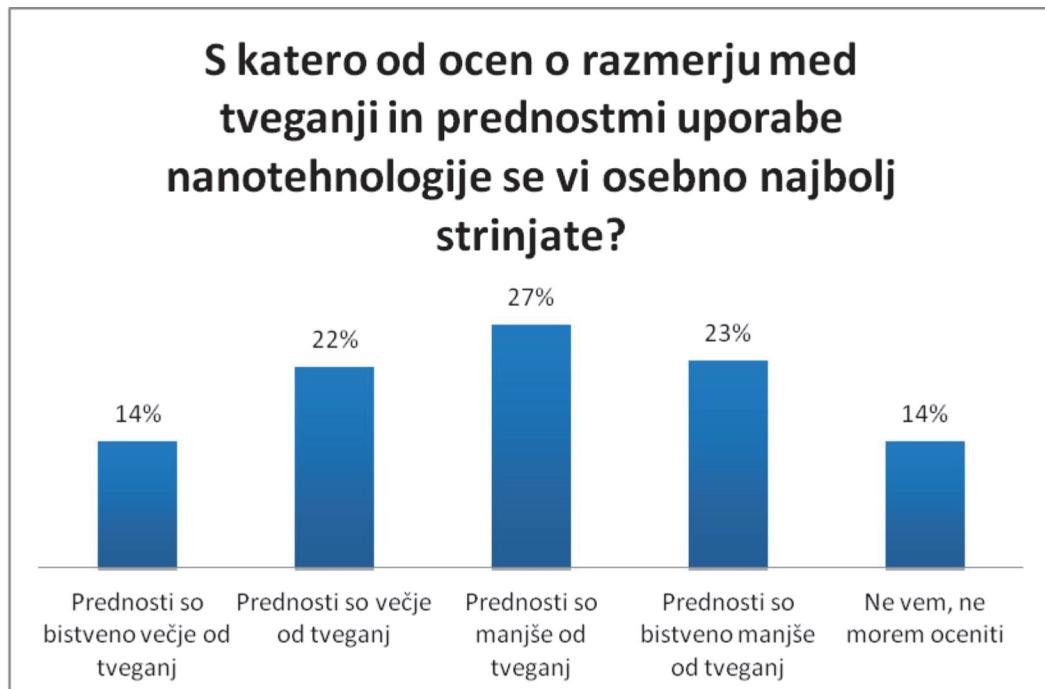
Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

		Se strinjate, da morajo biti nanoživila in nanosestavine v živilih posebej označene?		
		DA	NE	NE VEM
		N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	96,2	1,9	1,9
	Ž	92,5	6,7	0,8
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	90,7	9,3	0,0
	poklicna	92,8	7,2	0,0
	srednja	96,2	0,4	3,4
	višja, visoka ali več	95,6	3,9	0,5
starost po kategorijah	18—34 let	91,3	5,3	3,4
	35—54 let	95,2	4,4	0,3
	55 in več	98,5	1,5	0,0
naselje **	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	87,5	11,3	1,3
	vas (500—1999 prebivalcev)	99,2	0,0	0,8
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	100,0	0,0	0,0
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	94,8	2,8	2,4

* Povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

** Povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

3.2.5 Ocene prednosti in tveganj uporabe nanotehnologije

Med tistimi, ki so za nanotehnologijo že kdaj slišali, prevladuje določena zaskrbljenost glede razmerja med prednostmi in tveganji. Tako skoraj polovica meni, da so prednosti manjše ali celo bistveno manjše od tveganj, le 36 odstotkov pa trdi, da so prednosti večje ali bistveno večje od tveganj. Nanotehnologijo tako spremlja kar zaznavna mera nezaupanja.

Ta odnos do nanotehnologije je statistično neodvisen od posameznikovega spola, stopnje izobrazbe, starosti ali vrste naselja.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

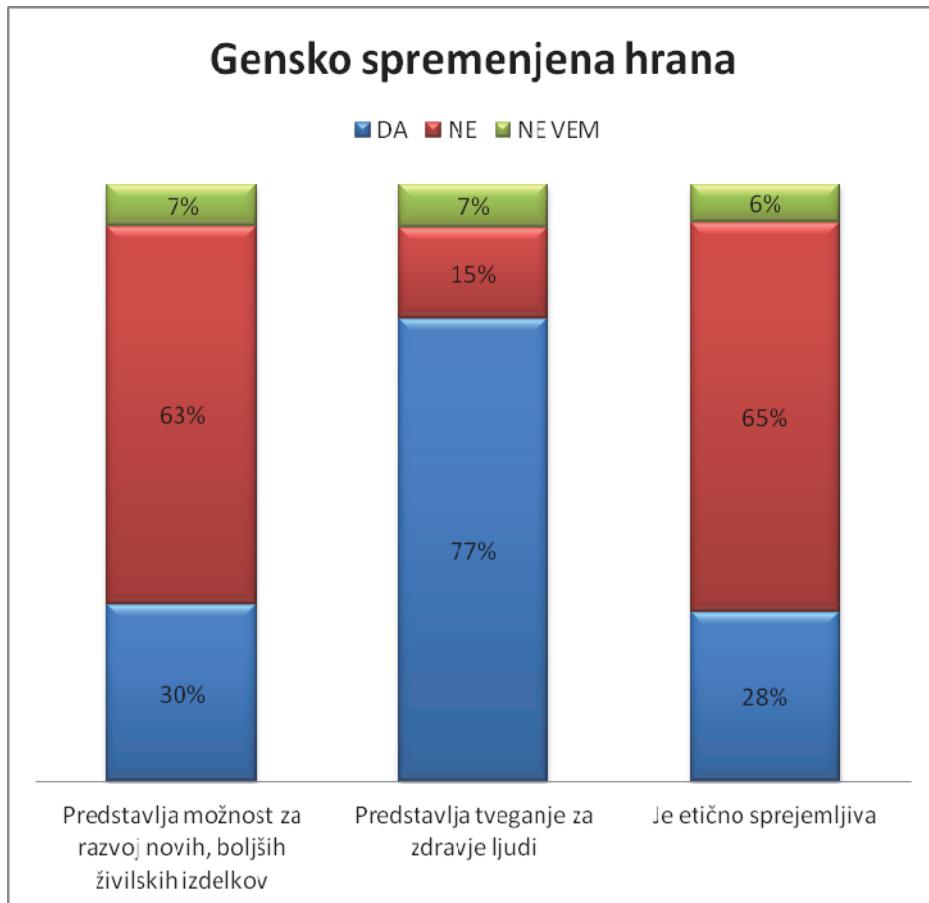
S katero od ocen o razmerju med tveganji in prednostmi uporabe nanotehnologije se vi osebno najbolj strinjate?						
		Prednosti so bistveno večje od tveganj	Prednosti so večje od tveganj	Prednosti so manjše od tveganj	Prednosti so bistveno manjše od tveganj	Ne vem, ne morem oceniti
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	19,0	19,4	23,9	22,5	15,2
	Ž	8,2	25,5	30,3	23,4	12,6
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	9,9	29,1	33,8	9,3	17,9
	poklicna	16,8	24,1	21,9	30,2	7,0
	srednja	15,5	21,2	25,3	21,3	16,7
	višja, visoka ali več	12,3	18,2	28,9	27,0	13,6
starost po kategorijah	18—34 let	9,1	28,8	24,1	19,8	18,2
	35—54 let	19,1	21,4	25,7	26,5	7,3
	55 in več	13,3	12,9	34,3	19,7	19,8
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	11,3	18,5	28,8	29,6	11,8
	vas (500—1999 prebivalcev)	10,9	20,0	20,5	26,7	21,9
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	23,1	27,9	23,3	16,4	9,3
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	13,2	23,1	30,0	19,4	14,3

* Povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

** Povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

3.2.6 Gensko spremenjena hrana

V nadaljevanju smo preverjali odnos do nekaterih širših vprašanj glede varnosti živil, tako da smo vprašanja zastavljali vsem anketircem, torej ne le tistim, ki so že kdaj slišali za nanotehnologijo.

Prvi sklop vprašanj v tej seriji se nanaša na odnos do gensko spremenjene hrane. Naši rezultati kažejo na prevladajoče negativen odnos do gensko spremenjene hrane, saj kar 63 odstotkov od vseh naših anketirancev meni, da gensko spremenjena hrana ne predstavlja možnosti za razvoj novih in boljših živilskih pridelkov; 77,5 odstotka vidi v njej tveganje za zdravje ljudi, za skoraj dve tretjini pa je etično nesprejemljiva.

Najbolj glede možnosti za nove in boljše živilske izdelke prek gensko spremenjene hrane dvomijo poklicno izobraženi, najmanj višje in visoko izobraženi, najteže pa se glede tega opredeljujejo osnovnošolsko izobraženi.

Splošno zavračanje gensko spremenjene hrane narašča s starostjo.

Prepričanje o etični nesprejemljivosti gensko spremenjene hrane je najmanj izrazito (čeprav še vedno večinsko) v mestih z 10.000 in več prebivalci.

Stališča o gensko spremenjeni hrani so statistično neodvisna od spola.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

GENSKO SPREMENJENA HRANA										
		Predstavlja možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov			Predstavlja tveganje za zdravje ljudi			Je etično sprejemljiva		
		DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	32,3	61,7	6,0	75,8	14,9	9,3	29,8	63,4	6,9
	Ž	27,2	64,6	8,2	79,0	15,3	5,8	27,1	66,9	6,0
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	32,1	57,4	10,5	75,9	15,6	8,5	35,5	60,3	4,2
	poklicna	21,7	72,6	5,7	74,5	15,6	9,9	17,2	76,4	6,4
	srednja	32,2	61,1	6,8	79,3	15,1	5,6	32,0	61,2	6,9
	višja, visoka ali več	35,4	59,7	4,9	79,3	14,7	6,0	30,3	62,0	7,6
starost po kategorijah	18–34 let	43,4	50,6	6,0	69,9	24,9	5,2	41,2	52,1	6,7
	35–54 let	27,3	66,0	6,7	75,4	14,9	9,6	23,7	69,5	6,8
	55 in več	22,4	69,2	8,4	85,2	8,0	6,9	24,5	70,3	5,2
naselje	manjša vas, zaselek (pod 500 prebivalcev)	28,4	67,0	4,6	75,5	18,1	6,4	27,0	70,7	2,2
	vas (500–1999 prebivalcev)	28,9	63,9	7,2	81,0	13,2	5,9	28,4	63,7	7,9
	manjši kraj (2000–9999 prebivalcev)	30,9	57,7	11,4	71,4	18,2	10,4	18,4	68,5	13,2
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	30,8	61,6	7,7	81,2	10,9	8,0	35,7	57,7	6,6

Poudarjena poševna pisava: povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

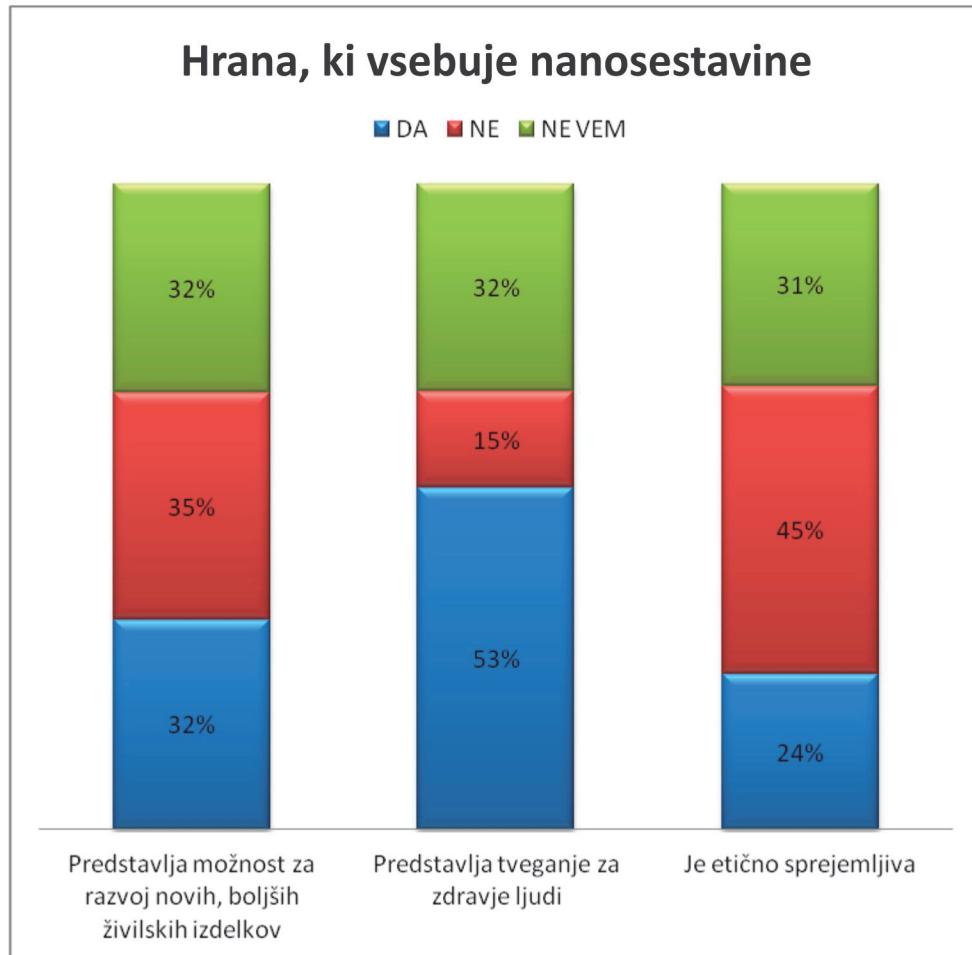
Poševna pisava: povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

Razpoložljivi podatki nam ne omogočajo neposredne primerjave s prejšnjimi anketami, za okvirno orientacijo pa je vseeno možna primerjava z nekoliko sorodnim vprašanjem o moralni sprejemljivosti genskega inženiringa za podaljševanje obstojnosti in izboljševanje okusa živil iz raziskave IVZ RS iz leta 2004 (povzeto po Kirinčič in Tivadar). Kakor je razvidno iz naslednjega grafikona, je v naši raziskavi odstotek tistih, ki ocenjuje gensko spremenjeno hrano kot etično nesprejemljivo, zelo primerljiv s tistim iz leta 2004.

3.2.7 Hrana z nanosestavinami

Zavračanje hrane, ki vsebuje nanosestavine, je manj izrazito kakor zavračanje gensko spremenjene hrane, zato pa bistveno večji deleži neopredeljenih odgovorov kažejo na nizko stopnjo seznanjenosti.

V odnosu do vprašanja, ali predstavlja hrana z nanosestavinami možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov, je prebivalstvo približno enakomerno razdeljeno na tretjine: med tiste, ki se s tem strinjajo, tiste, ki se ne, in tiste, ki so neopredeljeni – tak razpored odgovorov kaže na šibko opredeljenost, povezano z nizko stopnjo seznanjenosti. Nekoliko izrazitejše so opredelitev glede tveganj za zdravje in etične (ne)sprejemljivosti, saj kar 53 odstotkov vidi v nanosestavinah tveganje za zdravje, 45 odstotkov pa jih ima za etično nesprejemljive.

Prepričanje o etični sprememljivosti in možnostih za razvoj boljših izdelkov je izrazitejše pri moških, medtem ko so ženske relativno pogoste neopredeljene.

Prav tako se o vprašanjih o hrani z nanosestavinami teže opredeljujejo starejši in manj izobraženi ter prebivalci manjših krajev in vasi.

Mlajši v hrani z nanosestavinami pogosteje vidijo možnosti za boljše izdelke in se jim tudi zdi etično bolj sprejemljiva, po drugi strani pa tudi v večji meri vidijo tveganje za zdravje.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

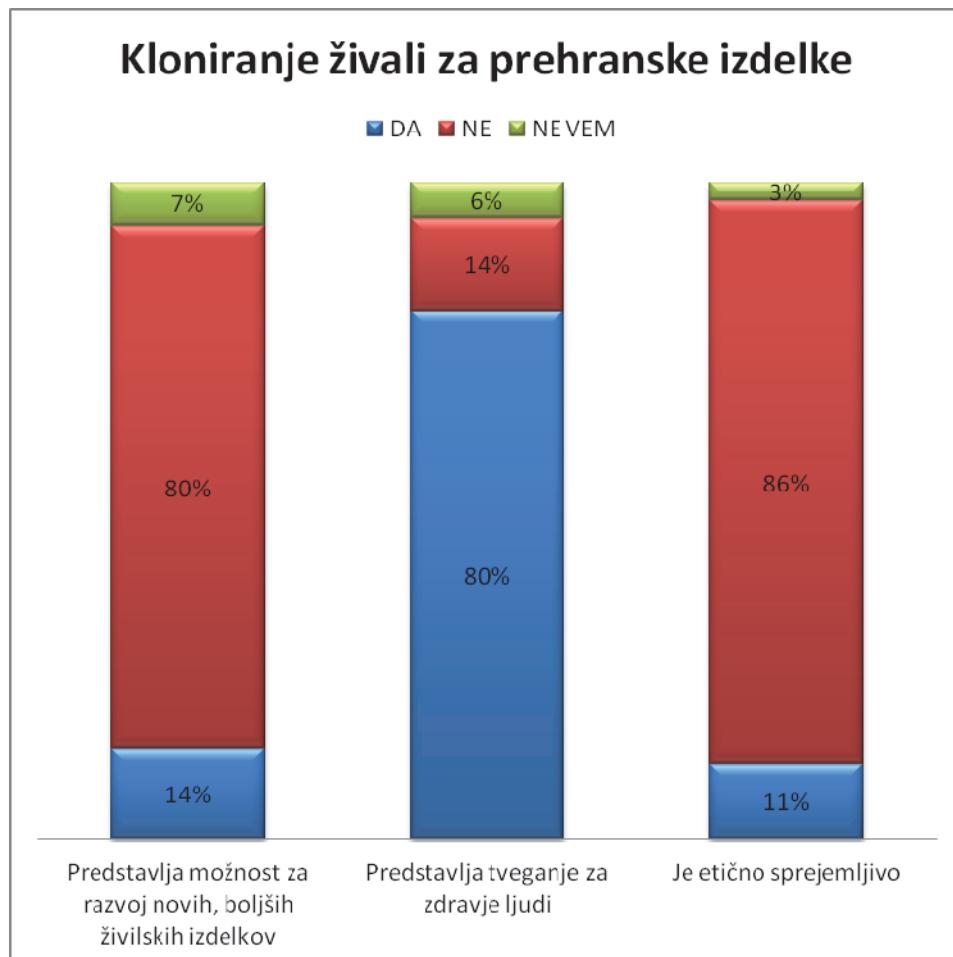
HRANA; KI VSEBUJE NANOSESTAVINE										
		Predstavlja možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov			Predstavlja tveganje za zdravje ljudi			Je etično sprejemljiva		
		DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	39,9	35,3	24,9	54,0	17,4	28,5	28,6	45,8	25,6
	Ž	25,7	34,9	39,4	52,0	12,3	35,7	19,9	43,5	36,6
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	23,2	22,3	54,5	47,0	7,9	45,1	15,9	34,2	49,9
	poklicna	37,4	37,5	25,1	47,5	16,0	36,4	18,8	54,4	26,8
	srednja	34,6	40,0	25,4	58,8	18,6	22,6	30,6	46,1	23,3
	višja, visoka ali več	36,2	38,3	25,5	57,8	16,1	26,0	33,1	39,3	27,6
starost po kategorijah	18–34 let	43,1	35,2	21,7	56,0	25,2	18,8	39,6	41,6	18,8
	35–54 let	28,1	38,0	34,0	52,2	9,9	37,9	17,7	52,1	30,2
	55 in več	30,2	30,5	39,4	50,9	12,4	36,8	19,6	37,7	42,7
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	27,0	35,7	37,3	46,3	17,7	36,0	20,0	41,6	38,5
	vas (500–1999 prebivalcev)	32,5	44,9	22,6	60,2	19,1	20,8	29,0	48,9	22,2
	manjši kraj (2000–9999 prebivalcev)	33,1	24,1	42,8	47,7	6,3	46,0	13,8	53,1	33,1
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	38,5	34,8	26,7	59,5	13,5	26,9	31,8	40,8	27,4

Poudarjena poševna pisava: povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

Poševna pisava: povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

3.2.8 Kloniranje živali za prehranske izdelke

Kloniranje živali za prehranske izdelke velja med vsemi obravnavanimi praksami za najmanj sprejemljivo. Skoraj 80 odstotkov se ne strinja z mnenjem, da kloniranje predstavlja možnost za razvoj novih in boljših živilskih izdelkov, toliko jih tudi meni, da predstavlja kloniranje tveganje za zdravje ljudi. Kar 86 odstotkov anketiranih meni, da kloniranje živali za prehranske izdelke ni etično sprejemljivo.

Nizek delež neopredeljenih kaže, da so na tem področju mnenja v populaciji že izrazito izoblikovana, negativen odnos do kloniranja je očiten in trden.

Možnost razvoja boljših živilskih izdelkov prek kloniranja še zlasti izrazito zavračajo ženske, manj izobraženi, stari 35 let in več. Prepričanje o etični nesprejemljivosti je še pogostejše med poklicno izobraženimi ter srednjo in starejšo generacijo.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

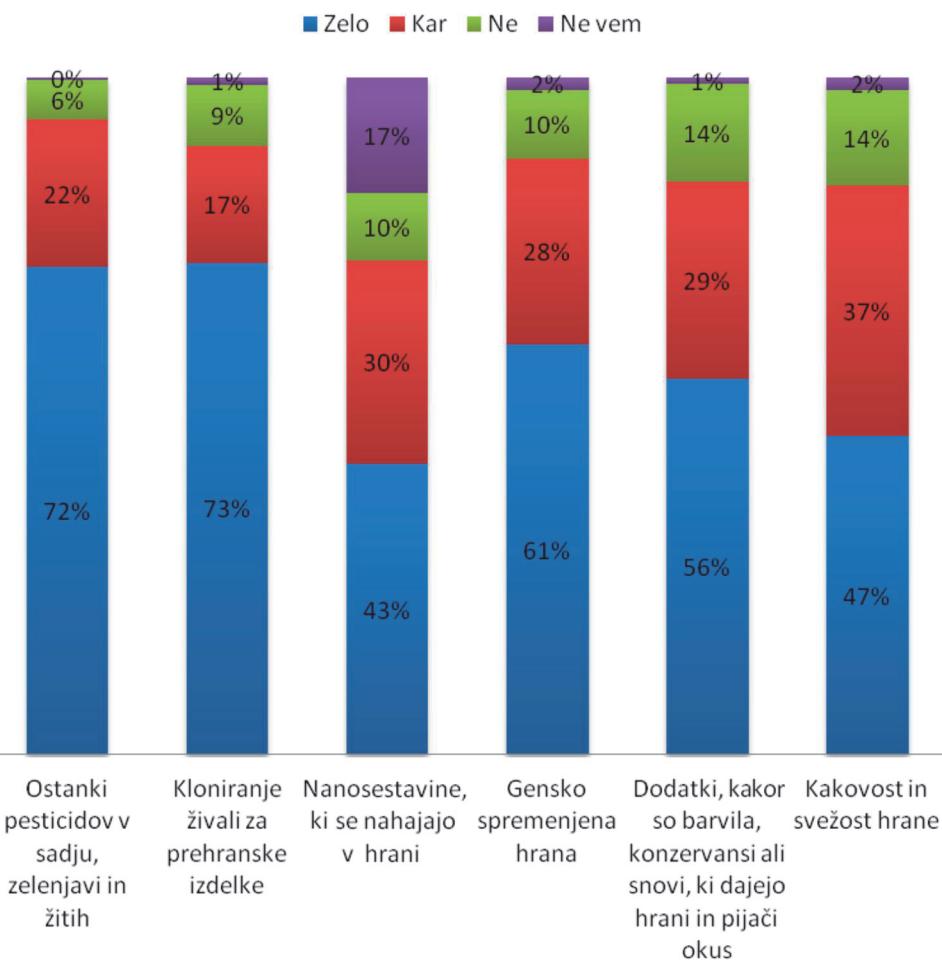
KLONIRANJE ŽIVALI ZA PREHRANSKE IZDELKE										
		Predstavlja možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov			Predstavlja tveganje za zdravje ljudi			Je etično sprejemljivo		
		DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM	DA	NE	NE VEM
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	17,3	76,5	6,2	80,7	13,5	5,7	12,8	83,5	3,7
	Ž	10,3	82,6	7,1	80,0	14,5	5,5	10,0	87,6	2,4
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	10,2	80,7	9,1	75,5	19,6	4,9	11,8	84,0	4,2
	poklicna	9,8	80,6	9,5	82,4	9,7	7,9	6,9	92,1	1,1
	srednja	17,2	79,4	3,4	83,1	12,4	4,5	15,9	80,4	3,7
	višja, visoka ali več	18,8	76,8	4,4	79,0	15,5	5,6	10,1	86,7	3,1
starost po kategorijah	18—34 let	23,5	71,8	4,7	78,8	17,3	3,9	18,4	76,6	4,9
	35—54 let	8,5	84,0	7,5	79,0	15,3	5,7	8,1	90,5	1,4
	55 in več	12,0	80,4	7,7	83,2	9,7	7,2	9,8	86,8	3,4
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	13,1	80,7	6,	80,5	14,2	5,3	10,3	87,1	2,6
	vas (500—1999 prebivalcev)	11,9	80,7	7,4	77,2	12,7	10,1	10,3	85,9	3,7
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	17,1	75,6	7,3	87,4	8,6	4,0	13,7	83,5	2,8
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	13,4	80,3	6,3	78,1	17,7	4,2	12,0	84,9	3,1

Poudarjena poševna pisava: povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

3.2.9 Stopnje zaskrbljenosti glede varnosti hrane

Prosimo vas, da za vsako od naslednjih stvari poveste, ali ste zaradi nje zelo zaskrbljeni, kar zaskrbljeni ali pa niste zaskrbljeni

Zaskrbljenost je največja zaradi kloniranja (zelo zaskrbljenih je 72,6 odstotkov) in ostankov pesticidov (72 odstotkov). Nato zaradi gensko spremenjene hrane (60,5 odstotka), barvil, konzervansov in ojačevalcev okusa (55,5 odstotka) ter svežosti in kakovosti hrane (47 odstotkov). Nanosestavine v hrani predstavljajo v tej kombinaciji najmanjši vir zaskrbljenosti z 42,8 odstotka zelo in 30,2 odstotka kar zaskrbljenih. Ponovno pa visoki deleži neopredeljenih odgovorov (17,1 odstotka) kažejo na relativno najslabšo seznanjenost s tem področjem.

Nanosestavine v večji meri skrbijo ženske, poklicno izobražene, srednjo in starejšo generacijo.

Skrb zaradi gensko spremenjene hrane narašča s starostjo, skrb glede svežosti in kakovosti hrane pa je najizrazitejša med srednjo generacijo.
Drugih povezav med temi stališči in demografskimi značilnostmi ne moremo statistično potrditi.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

Stopnje zaskrbljenosti glede varnosti hrane													
		Ostanki pesticidov v sadju, zelenjavni in žitih				Kloniranje živali za prehranske izdelke				Nanosestavine v hrani			
spol	M	Zelo	Kar	Ne	Ne vem	Zelo	Kar	Ne	Ne vem	Zelo	Kar	Ne	Ne vem
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
stopenia izobrazbe	M	67,3	24,2	7,6	0,9	65,8	21,9	11,5	0,8	39,8	32,9	13,9	13,4
	Ž	76,2	19,6	4,2	0,0	78,9	13,1	6,5	1,4	45,7	27,7	6,2	20,5
	osnovna ali manj	60,9	27,5	9,9	1,7	69,3	19,9	9,4	1,4	36,2	30,8	8,1	24,9
	poklicna	81,2	14,9	3,9	0,0	77,5	14,6	6,6	1,2	48,2	29,7	4,7	17,4
starost po kategorijah	srednja	72,2	22,3	5,5	0,0	71,4	18,8	8,9	0,9	43,0	30,1	12,9	13,9
	višja, visoka ali več	73,5	22,3	4,2	0,0	71,9	16,3	10,7	1,2	41,1	30,9	15,4	12,6
	18—34 let	58,7	32,0	9,3	0,0	69,3	16,8	13,9	0,0	30,2	38,0	21,6	10,2
	35—54 let	76,9	19,6	3,6	0,0	72,5	21,9	3,7	1,8	46,1	33,2	5,8	14,9
naselje	55 in več	77,4	15,7	5,	1,2	75,1	13,3	10,2	1,3	47,9	20,9	5,3	25,9
	manjša vas, zaselek (mani kakor 500 prebivalcev)	67,2	22,6	9,1	1,2	74,1	13,9	9,5	2,5	41,8	30,0	10,2	18,0
	vas (500—1999 prebivalcev)	68,5	30,5	1,0	0,0	64,4	22,1	12,5	1,0	37,5	33,9	12,5	16,1
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	78,4	18,1	3,5	0,0	75,1	20,8	3,9	0,2	38,1	35,1	6,4	20,4
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	75,9	17,8	6,3	0,0	74,4	16,5	8,9	0,2	50,0	25,4	9,8	14,8

Poudarjena poševna pisava: povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

Poševna pisava: povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

Stopnje zaskrbljjenosti glede varnosti hrane													
		Gensko spremenjena hrana				Dodatki, kakor so barvila, konzervansi ali snovi, ki dajejo hrani in pijači okus				Kakovost in svežost hrane			
		Zelo	Kar	Ne	Ne vem	Zelo	Kar	Ne	Ne vem	Zelo	Kar	Ne	Ne vem
		N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	59,2	27,6	10,4	2,9	55,1	30,9	13,7	0,3	46,5	35,0	16,0	2,5
	Ž	61,8	27,5	9,8	1,0	55,9	27,5	15,1	1,5	47,5	38,7	12,3	1,4
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	56,7	24,3	13,4	5,6	50,3	30,4	16,5	2,8	43,7	35,1	18,2	3,1
	poklicna	65,2	32,0	2,8	0,0	62,8	22,4	14,8	0,0	43,0	39,8	14,8	2,4
	srednja	60,0	25,3	13,3	1,5	52,7	34,3	12,5	0,6	51,2	36,7	10,9	1,1
	višja, visoka ali več	58,4	29,9	11,4	0,2	55,4	30,7	13,5	0,4	51,1	35,4	12,3	1,3
starost po kategorijah	18–34 let	43,5	37,5	18,4	0,5	35,2	36,2	28,6	0,0	38,0	43,5	18,5	0,0
	35–54 let	57,6	32,0	8,3	2,1	57,1	33,1	9,6	0,2	50,1	40,9	8,4	0,6
	55 in več	76,7	14,7	5,8	2,8	69,1	20,2	8,2	2,5	51,1	27,3	16,6	5,1
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	60,2	27,8	10,4	1,7	55,7	27,2	15,1	2,0	49,6	31,9	15,3	3,2
	vas (500–1999 prebivalcev)	57,2	30,1	12,1	0,5	55,4	31,4	12,4	0,8	47,7	41,7	7,3	3,3
	manjši kraj (2000–9999 prebivalcev)	58,1	29,3	6,4	6,3	55,6	31,9	12,5	0,0	42,4	42,6	14,2	0,8
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	64,2	24,6	10,7	0,4	55,2	28,5	16,0	0,2	46,4	36,8	16,5	0,3

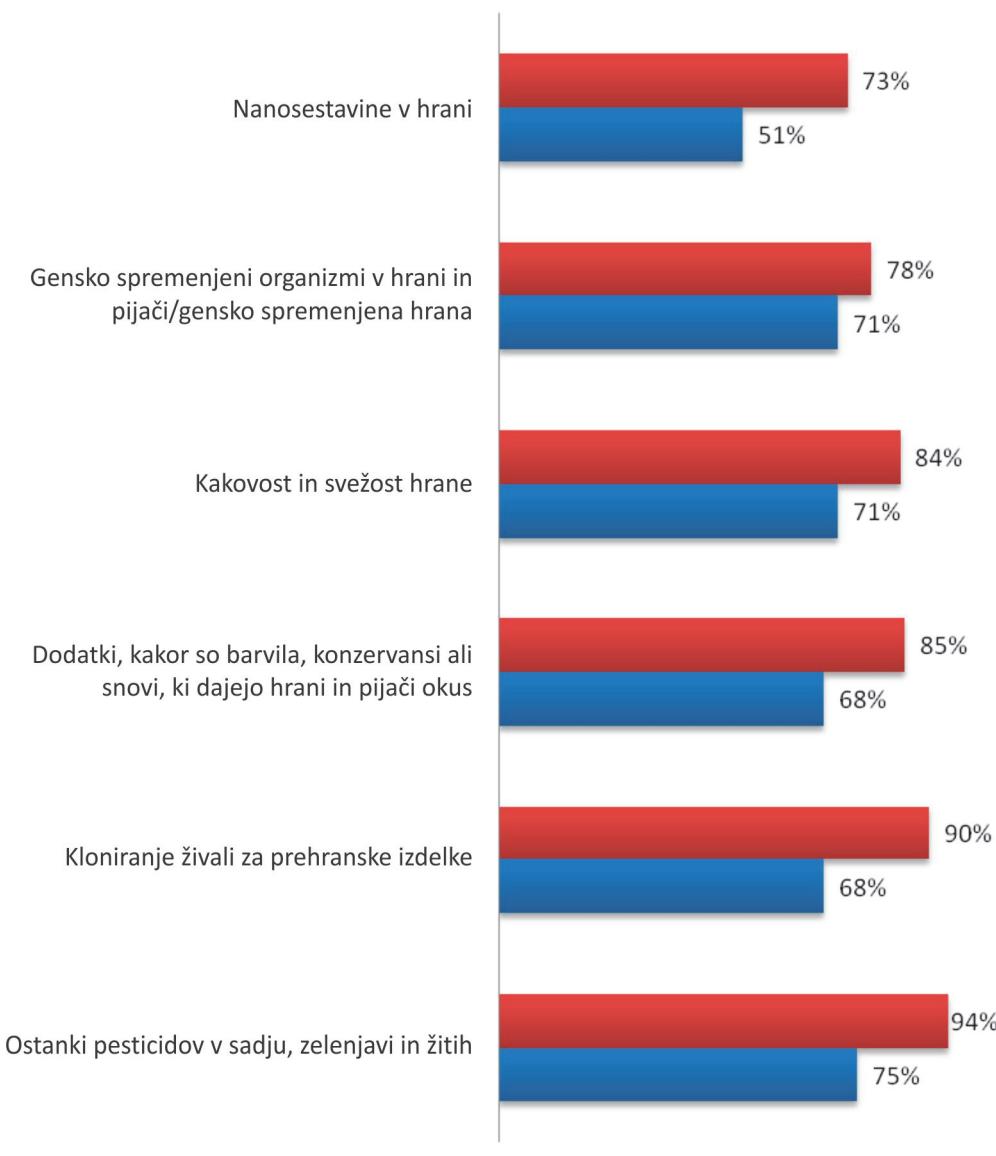
Poudarjena poševna pisava: povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

Poševna pisava: povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

Primerjava s podatki Eurobarometra (2010) za Slovenijo zahteva določeno previdnost, saj merski lestvici nista enaki. Raziskava Eurobarometra namreč ponuja le dve možnosti in se ne ukvarja z različnimi stopnjami zaskrbljenosti. Vsekakor naša raziskava kaže, da je delež tistih, ki sploh niso zaskrbljeni, v vseh kategorijah zelo nizek. V obeh raziskavah pa je ugotovljeno, da so v okviru zastavljenih vprašanj vključeni v anketo glede nanosestavin relativno najmanj zaskrbljeni.

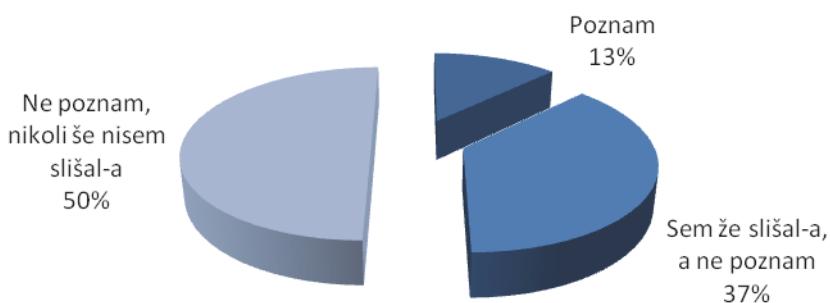
Primerjava s podatki Eurobarometra za Slovenijo

- Parsifal SC 2011 (zelo + kar zaskrbljeni)
- Eurobarometer 2010 (delež zaskrbljenih)

3.2.10 Poznavanje Evropske agencije za varnost hrane

Ali poznate ali ste že kdaj slišali za Evropsko agencijo za varnost hrane, ki je bila ustanovljena leta 2002?

Poznavanje Evropske agencije za varnost hrane je precej skromno. Pozna jo po lastni izjavi le 13 odstotkov anketirancev, nadaljnjih 37 odstotkov pa je zanjo vsaj kdaj slišalo. Preostala polovica ni zanjo še nikoli slišala. Delovanje agencije je očitno v slovenski javnosti vse premalo opazno, kaj sele odmevno.

Poznavanje agencije po pričakovanju narašča z višino izobrazbe. Mlajši pogosteje izjavljajo, da jo poznajo, starejši pa so zanjo po lastni izjavi pogosteje slišali, a je ne poznajo.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

Ali poznate ali ste že kdaj slišali za Evropsko agencijo za varnost hrane, ki je bila ustanovljena leta 2002?

		Poznam	Sem že slišal/-a, a ne poznam	Ne poznam, nikoli še nisem slišal/-a
		N/ %	N/ %	N/ %
spol	M	11,8	41,3	46,9
	Ž	13,5	33,7	52,8
stopnja izobrazbe *	osnovna ali manj	5,5	35,2	59,3
	poklicna	8,8	40,4	50,9
	srednja	16,5	39,3	44,3
	višja, visoka ali več	23,2	32,7	44,2
starost po kategorijah *	18–34 let	16,4	18,2	65,5
	35–54 let	11,7	40,8	47,4
	55 in več	10,8	49,2	40,0
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	10,0	35,4	54,6
	vas (500–1999 prebivalcev)	15,7	41,6	42,7
	manjši kraj (2000–9999 prebivalcev)	11,1	38,8	50,1
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	15,0	36,2	48,8

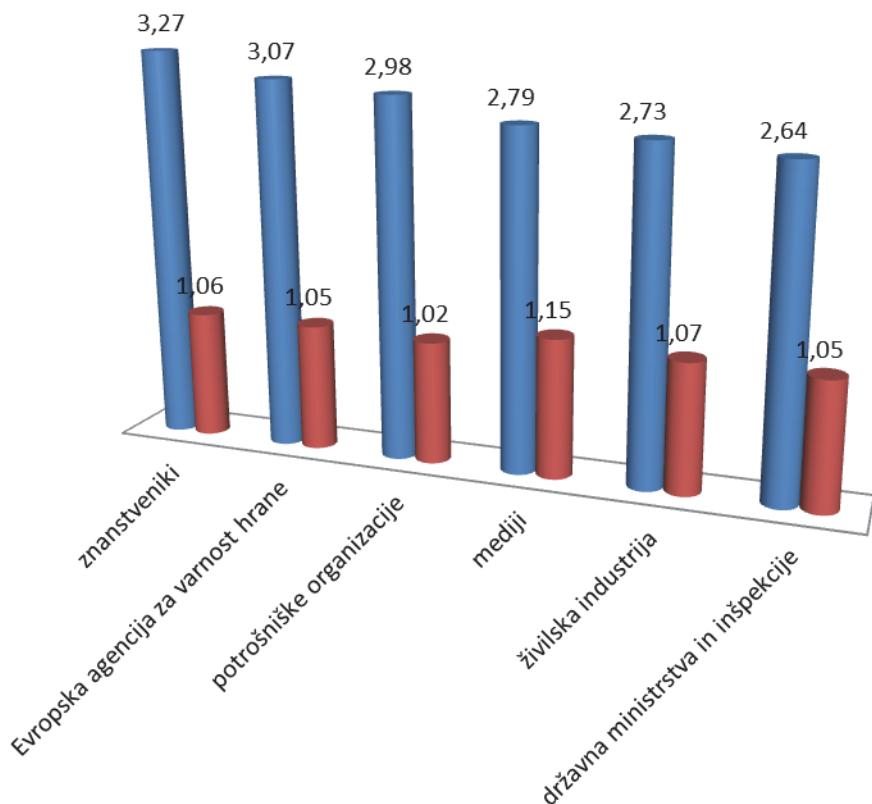
* Povezanost je statistično značilna po metodi hi-kvadrata

** Povezanost ni zanesljiva, ker ima več kakor 20 % celic pričakovano frekvenco, nižjo od 5

3.2.11 Zaupanje v vire informacij

**Prosimo vas, da z oceno od 1 do 5 za vsakega
od naslednjih virov ocenite, koliko mu
zaupate pri razširjanju informacij o varnosti
hrane in možnih tveganjih**

■ Povprečna ocena ■ Standardni odklon

Največ zaupanja pri razširjanju informacij o varnosti hrane in možnih tveganjih uživajo znanstveniki. Naslednji so Evropska agencija za varnost hrane, potrošniške organizacije in mediji. Najmanj zaupanja uživajo državna ministrstva in inšpekcije ter živilska industrija.

Ugotovimo lahko torej, da se znanosti pripisuje najvišjo stopnjo nevtralnosti in nepristransnosti pri obveščanju, visoko objektivnost pa se pripisuje tudi evropskim institucijam. Glede na nizko poznavanje Evropske agencije za varnost hrane je namreč zaupanje po vsej verjetnosti namenjeno bolj Evropski uniji in njenim institucijam, ne pa toliko konkretni agenciji. Naslednji so civilna družba (potrošniške organizacije) in mediji. Nizka uvrstitev živilske industrije je razumljiva, saj se ji verjetno pripisuje močne lastne interese, zaradi katerih naj bi

bila pri informiraju težje objektivna. Bolj zaskrbljujoča je nizka uvrstitev slovenskih državnih organov, ki pa je zelo verjetno spet bolj kakor s težavami konkretnih organov povezana z nizkim zaupanjem prebivalcev Slovenije v državne institucije, kar se v zadnjem času še stopnjuje.

Moški nadpovprečno zaupajo potrošniškim organizacijam, ženske pa državnim ministrstvom in inšpekcijskim.

Z izobrazbo narašča zaupanje v potrošniške organizacije in znanstvenike.

Poklicno izobraženi so relativno najmanj zaupljivi do Evropske agencije za varnost hrane ter ministrstev in inšpekcijskih organov, bolj kakor drugi pa zaupajo medijem. Z višino izobrazbe upada zaupanje v živilsko industrijo.

Starejša generacija je značilno manj zaupljiva do potrošniških organizacij ter ministrstev in inšpekcijskih organov. S starostjo upada tudi zaupanje v znanstvenike in Evropsko agencijo za varnost hrane. Medijem najbolj zaupa srednja generacija. Zaupanje v potrošniške organizacije narašča z velikostjo naselja.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

Zaupanje v vire informacij							
		potrošniške organizacije	znanstveniki	EFSA	državna ministrstva in inšpekcijski organi	mediji	živilska industrija
		Povprečna ocena	Povprečna ocena	Povprečna ocena	Povprečna ocena	Povprečna ocena	Povprečna ocena
spol	M	*3.07	3.24	3.03	*2.53	2.78	2.69
	Ž	*2.90	3.30	3.11	*2.75	2.80	2.77
stopnja izobrazbe*	osnovna ali manj	2.68	3.13	2.96	2.86	2.72	2.94
	poklicna	3.06	3.24	2.85	2.49	3.13	2.75
	srednja	3.02	3.29	3.23	2.59	2.72	2.69
	višja, visoka ali več	3.25	3.52	3.23	2.67	2.41	2.37
starost po kategorijah	18–34 let	*3.00	*3.42	*3.46	*2.72	*2.43	2.80
	35–54 let	*3.12	*3.27	*3.07	*2.73	*3.03	2.72
	55 in več	*2.82	*3.15	*2.73	*2.48	*2.80	2.65
naselje	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	*2.85	*3.14	3.03	2.75	2.79	2.78
	vas (500–1999 prebivalcev)	*2.91	*3.15	3.17	2.72	2.95	2.74
	manjši kraj (2000–9999 prebivalcev)	*2.93	*3.37	3.06	2.49	2.73	2.68
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	*3.23	*3.43	3.07	2.56	2.74	2.68

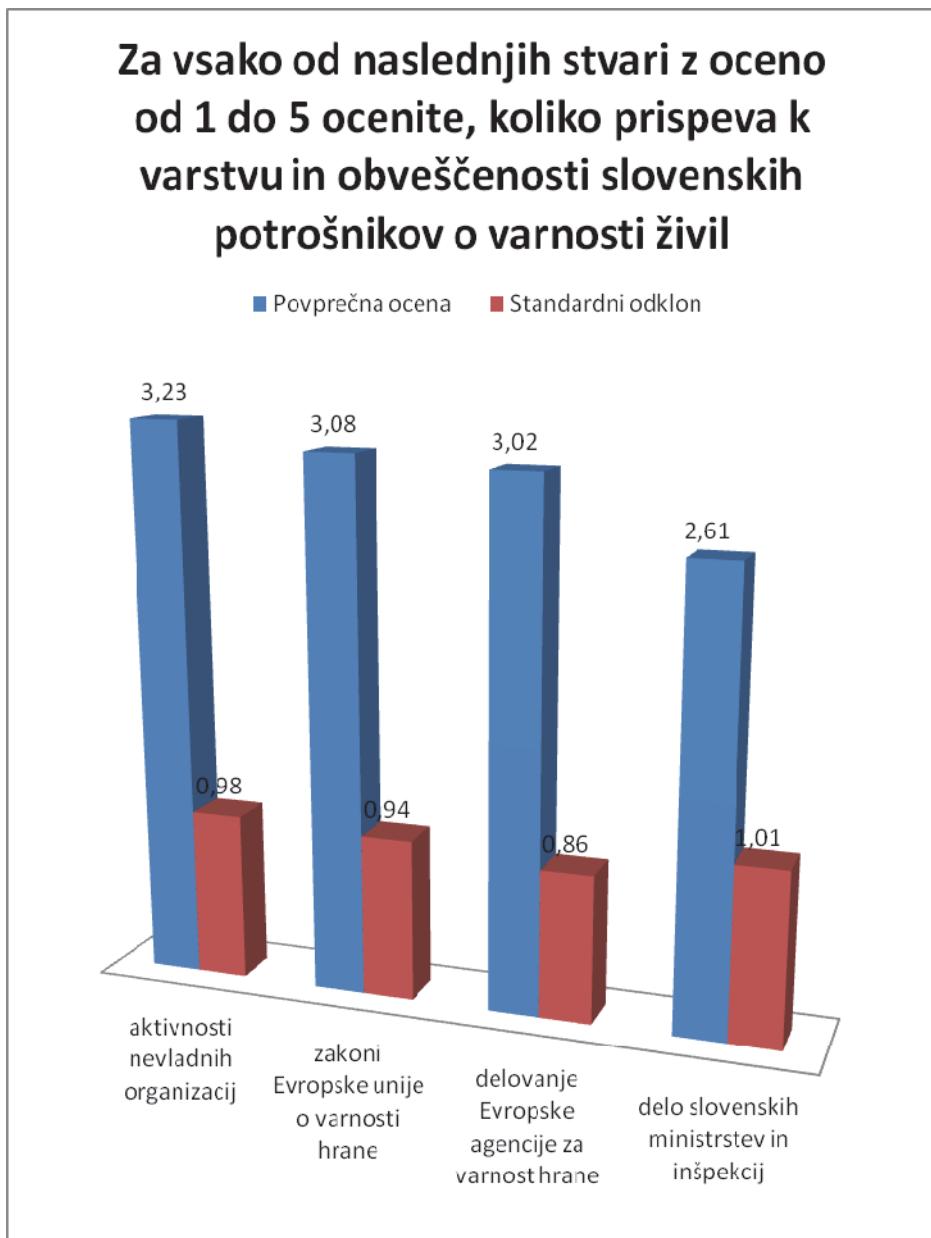
* Povezanost je statistično značilna po metodi analize variance (izobrazba in naselje), Spearmanove primerjave (starost) ali T-testa (spol).

Zanimiva je tudi primerjava teh ugotovitev s podatki Eurobarometra (2010) za Slovenijo, ki pa namesto številčne ocene navajajo le zaupanje ali nezaupanje. Tako ne moremo neposredno primerjati vrednosti, lahko pa primerjamo uvrstitev posameznih virov informacij. V obeh primerih so visoko uvrščeni znanstveniki, pri čemer pa so po Eurobarometru potrošniške organizacije po zaupanju pred znanstveniki, medtem ko je v naši raziskavi obratno. Evropska agencija za varnost hrane je po obeh raziskavah uvrščena dokaj visoko, pri čemer pa Eurobarometer ne vzpostavlja jasne razlike med zaupanjem v evropske in zaupanjem v domače organe. V naši raziskavi se namreč med enim in drugimi pokaže precejšnja razlike – v škodo organov na nacionalni ravni. Mediji so po obeh raziskavah uvrščeni nekoliko pod sredino glede na raven zaupanja, živilska industrija oziroma proizvajalci hrane pa so prav tako po obeh raziskavah na dnu lestvice zaupanja.

3.2.12 Prispevek k varstvu in obveščenosti potrošnikov

K varstvu in obveščenosti slovenskih potrošnikov o varnosti živil po prevladujočem mnenju najbolj prispevajo aktivnosti nevladnih organizacij. Na drugem mestu sta Evropska unija s svojo zakonodajo in Evropska agencija za varnost hrane. Ponovno se na zadnje mesto umešča delo slovenskih ministrstev in inšpekcijs.

Ugotovimo lahko, da se v teh ocenah ponavlja vzorec, ki smo ga zaznali že pri prejšnjem sklopu vprašanj, tj. razmeroma visoko vrednotenje civilne družbe in Evropske unije, a hkrati precejšnje nezaupanje do dela slovenskih ministrstev in inšpekcijs. Tudi v tem primeru menimo, da gre bolj za odraz splošnega družbenega

in političnega vzdušja kakor pa za kakšne konkretnе težave slovenskih državnih organov.

Aktivnosti nevladnih organizacij više vrednotijo moški, višje, visoko in poklicno izobraženi, srednja in mlajša generacija.

Mlajša generacija nadpovprečno visoko vrednoti pomen delovanja Evropske agencije za varnost hrane, starejša pa delo slovenskih ministrstev in inšpekciј. Mlajša je oseba, večji pomen pripisuje zakonodaji Evropske unije.

Povezanost demografskih statistik z vsebinskimi

Prispevek k varstvu in obveščenosti potrošnikov					
		delovanje EFSA	zakoni Evropske unije o varnosti hrane	delo slovenskih ministrstev in inšpekciј	aktivnosti nevladnih organizacij
		Povprečna ocena	Povprečna ocena	Povprečna ocena	Povprečna ocena
spol	M	2.96	3.14	2.58	*3.34
	Ž	3.09	3.03	2.64	*3.13
stopnja izobrazbe	osnovna ali manj	3.02	3.01	2.73	*3.06
	poklicna	3.04	2.95	2.53	*3.30
	srednja	3.00	3.16	2.58	*3.18
	višja, visoka ali več	3.00	3.19	2.61	*3.46
starost po kategorijah	18—34 let	*3.21	*3.24	2.58	*3.25
	35—54 let	*2.99	*3.03	2.53	*3.33
	55 in več	*2.89	*2.98	2.70	*3.10
	manjša vas, zaselek (manj kakor 500 prebivalcev)	3.05	3.04	2.63	3.20
	vas (500—1999 prebivalcev)	3.09	3.18	2.58	3.20
	manjši kraj (2000—9999 prebivalcev)	2.87	2.96	2.67	3.32
	mesto (10.000 in več prebivalcev)	3.04	3.14	2.57	3.24

*Povezanost je statistično značilna po metodi analize variance (izobrazba in naselje), Spearmanove primerjave (starost) ali T-testa (spol).

4 VPRAŠALNIK

če q1=3 => q6.1.

q1 Ali ste že slišali za nanotehnologijo, vam je področje nanotehnologije poznano?

- 1 Da, poznam
- 2 Sem že slišal/-a, a ne poznam
- 3 Ne poznam, nikoli še nisem slišal/-a

q2 Katere od naslednjih izdelkov bi kupili, če bi vedeli, da so proizvedeni z nanotehnologijo?

	DA	NE	NE VEM
1 Premazi, barve, laki	1	2	3
2 Oblačila	1	2	3
3 Kozmetika	1	2	3
4 Živila	1	2	3

q3 Pripravljenost za nakup živil z nanosestavinami: kaj bi vas prepričalo v nakup živila z nanosestavinami?

	DA	NE	NE VEM
1 Če bi bilo cenejše	1	2	3
2 Če bi bilo okusnejše	1	2	3
3 Če bi imelo daljši rok trajanja	1	2	3
4 Če bi imeli ustrezne informacije o prednostih in možnih tveganjih	1	2	3

q4 Se strinjate, da morajo biti nanoživila in sestavine v nano živilih posebej označene?

- 1 Da
- 2 Ne
- 3 Ne vem

q5 S katero od ocen o razmerju med tveganji in prednostmi uporabe nanotehnologije se vi osebno najbolj strinjate?

- 1 Prednosti so bistveno večje od tveganj (nevarnosti)
- 2 Prednosti so večje od tveganj
- 3 Prednosti so manjše od tveganj
- 4 Prednosti so bistveno manjše od tveganj
- 5 Ne vem, ne morem oceniti

q6.1 Za vsako od naštetih stvari prosim povejte, ali po vašem mnenju predstavlja priložnosti za razvoj boljših živilskih izdelkov, ali predstavlja tveganje za zdravje in ali je etično sprejemljiva.

Gensko spremenjena hrana

	DA	NE	NE VEM
1 Predstavlja možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov	1	2	3
2 Predstavlja tveganje za zdravje ljudi	1	2	3
3 Je etično sprejemljiva	1	2	3

q6.2 Hrana, ki vsebuje nanosestavine

	DA	NE	NE VEM
1 Predstavlja možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov	1	2	3
2 Predstavlja tveganje za zdravje ljudi	1	2	3
3 Je etično sprejemljiva	1	2	3

q6.3 Kloniranje živali za prehranske izdelke

	DA	NE	NE VEM
1 Predstavlja možnost za razvoj novih, boljših živilskih izdelkov	1	2	3
2 Predstavlja tveganje za zdravje ljudi	1	2	3
3 Je etično sprejemljivo	1	2	3

q7 Prosimo vas, da za vsako od naslednjih stvari poveste, ali ste zaradi nje zelo zaskrbljeni, kar zaskrbljeni ali pa niste zaskrbljeni.

	ZELO	KAR	NE	NE VEM
1 Ostanki pesticidov v sadju, zelenjavni in žitih	1	2	3	4
2 Kloniranje živali za prehranske izdelke	1	2	3	4
3 Nanosestavine v hrani	1	2	3	4
4 Gensko spremenjena hrana	1	2	3	4
5 Dodatki, kakor so barvila, konzervansi ali snovi, ki dajejo hrani in pičači okus	1	2	3	4
6 Kakovost in svežost hrane	1	2	3	4

q8 Ali poznate ali ste že kdaj slišali za Evropsko agencijo za varnost hrane, ki je bila ustanovljena leta 2002?

- 1 Poznam
- 2 Sem že slišal/-a, a ne poznam
- 3 Ne poznam, nikoli še nisem slišal/-a

q9 Prosimo vas, da z oceno od 1 do 5 za vsakega od naslednjih virov ocenite, koliko mu zaupate pri razširjanju informacij o varnosti hrane in možnih tveganjih, pri čemer 1 pomeni, da viru sploh ne zaupate, 5 pa, da mu popolnoma zaupate.

	1	2	3	4	5	NE VEM
1 Potrošniške organizacije	1	2	3	4	5	6
2 Znanstveniki	1	2	3	4	5	6
3 Evropska agencija za varnost hrane	1	2	3	4	5	6
4 Državna ministrstva in inšpekcijske	1	2	3	4	5	6
5 Mediji	1	2	3	4	5	6
6 Živilska industrija	1	2	3	4	5	6

q10 Za vsako od naslednjih stvari z oceno od 1 do 5 ocenite, koliko prispeva k varstvu in obveščenosti slovenskih potrošnikov o varnosti živil, pri čemer 1 pomeni, da sploh ne prispeva, 5 pa da zelo prispeva.

	1	2	3	4	5	NE VEM
1 Delovanje Evropske agencije za varnost hrane	1	2	3	4	5	6
2 Zakoni Evropske unije o varnosti hrane	1	2	3	4	5	6
3 Delo slovenskih ministrstev in inšpekcijskih	1	2	3	4	5	6
4 Aktivnosti nevladnih organizacij	1	2	3	4	5	6

Spol

- 1 M
2 Ž

Kakšna je stopnja vaše izobrazbe?

- 1 Osnovna ali manj
2 Poklicna
3 Srednja
4 Višja, visoka ali več

Zaupajte nam, prosimo, še letnico vašega rojstva?

Izdaja: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
EFSA informacijska točka

Priprava in tisk: AMSET d.o.o.

Naklada: 500 izvodov

Ljubljana, 2011

